

РЕШЕНИЕ

№ 10979

гр. София, 05.07.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 42 състав, в публично заседание на 11.04.2024 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Калин Куманов

при участието на секретаря Росица Б Стоева и при участието на прокурора Куман Куманов, като разгледа дело номер **11898** по описа за **2021** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и следващите от Административно-процесуалния кодекс /АПК/ във връзка с чл.1, ал.1 от Закона за отговорността на държавата и общините /ЗОДОВ/.

Образувано е след като с Определение № 40 от 25.11.2021 г., постановено по гр.дело № 19/2021 г. на смесен петчленен състав на ВАС и ВКС по повдигнат спор за подсъдност между СГС и АССГ относно компетентния съд, който следва да разгледа депозираната искова молба от Е. Д. М., е определен като компетентен АССГ и образуваното дело му е изпратено по подсъдност.

Постъпила е искова молба вх.№ 636/09.01.2019 г. по описа на Административен съд-София град (наречена Жалба), подадена от Е. Д. М., ЕГН: [ЕГН], срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" в Министерството на правосъдието, с която е предявен иск за присъждане на обезщетение в размер на 50 000 лв., за причинени на ищеца неимуществени щети за периода от 13.06.2015 г. до 10.01.2018 г. чрез изтезание, поставяне в нечовешки и унижителни условия за живот в застрашена среда, нарушение на правото на ЕС - неизпълнение от ответника на задълженията по чл.1, 3, 14, 17, 18, 53 от ЕКЗПЧОС, чл.1, 4, 20, 21, 53 и 54 от Хартата на ЕС, чл. 2, 3, 4, 5, 6, 9 от ДЕС, чл.18, 20, 67, 82, § 2, т.Б от ДФЕС.

Ищецът твърди, че от 13.06.2015 г. до 10.01.2018 г. е претърпял неимуществени вреди в резултат от включено през нощта осветление, от което не е могъл да спи, развил е хипертония и е получавал паник атаки. Настоява, че като е бил принуден да спи на

запалена лампа, това е изтезание. В уточняващата молба от 22.05.2020 г. ищецът допълва, че в други килии гасят лампите, а в неговата – не и това представлява дискриминация. Претендира и законната лихва от завеждането на иска до окончателното изплащане.

В с.з. ищецът се явява лично и с адв.Ю., който поддържа иска и моли Съда да го уважи, като възложи на ответника разноските по делото. Ищецът в самостоятелно изложение пледира за уважаване на иска, като настоява да му се присъди претендираната сума за неимуществени вреди, като развива подробни съображения в обширна устна пледоария и в представена писмена защита (л.451).

Препис от исковата молба е връчен на ответника ГД "Изпълнение на наказанията" за отговор. В срока по чл.131 ГПК е постъпил отговор от ГДИН чрез юк.Д., в който намира иска за допустим, а по същество излага доводи за неоснователност и недоказаност на исковата претенция. Претендира юрисконсултско възнаграждение В с.з. ответникът чрез юк.Д. моли Съда да отхвърли предявения иск като неоснователен и недоказан. Намира, че от събраните по делото доказателства не са установени твърденията за причинени неимуществени вреди.

Прокурорът от СГП дава заключение за неоснователност и недоказаност на исковата претенция и предлага същата да се остави без уважение.

Административен съд София-град намира за установено следното от фактическа страна:

От Сведение от 08.02.2022 г. от ИСДВР М.М. (л.18) се установява, че ищецът е лишен от свобода, е постъпил в Затвора-гр.София на 05.06.2015 г. с мярка за неотклонение "Задържане под стража". Настанен е първоначално в 8-ма група /приемна/; на 11.06.2015 г. е преместен в 6-та група за обвиняеми и подсъдими лица, където пребивава 6 дни; на 16.06.2015 г. със Заповед № 9/11.06.2015 г. на Началника на затвора е изолиран без право на участия в колективни мероприятия, и настанен в самостоятелно спално помещение в 1-ва група - зона с повишена сигурност, при засилен надзор и охрана. В 1-ва група ищецът М. е настанен в самостоятелно спално помещение. Впоследствие, предвид пренаселеността в групата от 28.01.2016 г. за кратък период, около един месец, при него е настанен подс. Й. Г. Й.. От 04.04.2016 г. до 12.07.2016 г. ищецът е настанен съвместно с подс.Н. Ц. Ц.. От 12.07.2016 г. ищецът е в самостоятелно спално помещение до освобождаването му от затвора [населено място] на 10.01.2018 г. и предаването му на органите на МВР.

Към служителите на затвора се е отнасял с уважение, не е влизал в пререкания. По време на престоя в зоната с повишена сигурност не е наказван.

Спалните помещения на територията на 1-ва група /зона с повишена сигурност/ са идентични, с квадратура 8 м², с прозорци, които се отварят за достъп на пряка слънчева светлина и възможност за проветряване. В спалното помещение има легло, маса, стол, шкаф и санитарно помещение с тоалетна и подвижен душ. Групата е на централно отопление и през студените месеци спалните помещения се отопляват с радиатори. Има достъп до изкуствено осветление, което се включва и изключва контролирано от настанените в помещенията. Съгласно чл.83, ал.2 от ППЗИНЗС лишените от свобода имат достъп до електрозахранване до 22.00 ч и съгласно тази норма същото се изключва в 22.00 ч, след което се включва дежурно осветление, намиращо се високо над вратата.

По делото е представена докладна записка от 09.02.2022 г. (л.17) от С. С., енергетик в

Затвора-гр.София, от която е видно, че във всички групи и килии на затвора София настанените лица имат достъп до електричество до 22.00 ч, след което електрозахранването на спалните помещения се изключва. За времето след 22.00 ч до 06.00 ч има дежурно осветление. Във всички килии на територията на 1-ва група има възможност електрическото осветление през деня /от 6.00 ч до 22.00 ч/, да бъде контролирано от самите лишени от свобода чрез допълнително поставен ключ в килията - да бъде включено или изключено от самия лишен от свобода. Това е направено през 2007 г. по разпореждане на ръководството. При неизправност на осветлението в някоя килия енергетикът следва да бъде информиран за отстраняването ѝ.

От Медицинска справка от 08.08.2018 г. относно ищеца Е. Д. М., изготвена от д-р Т., Директор на МЦ – Затвора-гр.София (л.318), се установява, че ищецът е с умерено повишени стойности на кръвното артериално налягане-около 130,140/90, които се приемат като гранични стойности /приемливи/. По този повод му е изписана и провеждана терапия с Вазопрен по 1 т. дневно. Проведена е консултации в СБАЛЛС през м.август 2015 г. с мнение за външна консултации с хирург. М. е консултиран във външно здравно заведение по повод па мастно образуване в дясна слабинна област през м.декември 2015 г. в V МБАЛ - дадено мнение за планово оперативно лечение. Консултиран е многократно с ортопед по повод на болки в дясна гривена става - предписана и изпълнено лечение. Нова консултация с ортопед е извършена на 11.12.2015 г. – болки в ляво коляно, като от прегледа няма данни за ставно заболяване. Последвала е нова консултация с ортопед - отказва терапия през устата. През 2016 г. е насочван многократно по негово искане за ортопед, но не се е явявал на поисканите прегледи, което е отразено в ЛАК. Лицето е консултирано на 09.09.2016 г. с очен специалист, като е установено, че страда от астигматизъм. Предписано е поставяне на очила. По повод подадени оплаквания от заглъхване на ушите и поява на шум е консултиран с УНГ специалист, при когото е направена промивка. В заключение е посочено, че М. страда от умерена форма на артериална хипертония, т.е. поддържа стойности на кръвното налягане до гранични стойности. Има наличие на Лином/М. тумор в дясна слабинна област, който към момента не изисква спешна интервенция. Страда от Астигматизъм, за което са му предписан очила. Като цяло здравословното състояние на М. било е добро и стабилно, без данни за сериозно соматично заболяване е било причина да му бъде отказан допълнителен престой на открито по медицински индикации. Към справката е приложена общо 34 стр. заверена медицинска документация от здравното му досие (л.333).

От Медицинска справка от 11.02.2022 г. относно ищеца Е. Д. М., изготвена от д-р М.Т., Директор на МЦ – Затвора-гр.София (л.23), се установява, че ищецът пребивава в Затвора-гр.София от 05.06.2015 г. С постъпването си е съобщил за артериална хипертония, която е лекувал с медикаменти нередовно. За указания времеви интервал той е вземал едни и същи медикаменти за регулиране на артериалното налягане, дозировките за които остават едни и същи. М. никога не се е оплаквал от психотични проблеми. В специалния медицински журнал на прегледите от психиатър, той не е регистриран нито веднъж. Към справката е приложена общо 236 стр. заверена медицинска документация от здравното му досие (л.27).

По делото е изслушана съдебно-психиатрична експертиза с в.л. д-р Т. К. (л.434). След проведено експертно изследване на Е. Д. М. вещото лице дава следното заключение по поставените въпроси:

Актуалният психиатричен преглед не констатира патологични отклонения в поведението, настроението и мисленето на осв. Той има интелигентност в рамките на нормата за възрастта, образованието и социалния опит. Вниманието, възприятните и мнестичните процеси не страдат от качествени отклонения. Мисленето е нормално като свързаност, в съдържанието му липсват болестно повлияни интерпретации и налудности. Психичното му развитие съответства на нормативно обособеното за онтогенезата. Дава се заключение, че осв. е психично здрав.

Осв. споделя, че се е чувствал постоянно отпаднал с чувство за безперспективност и обреченост, започнал да получава паник атаки с чувството, че умира. Тези отрицателни преживявания са породили негативни емоционални състояния, (на обида, омерзение, напрежение,) които постепенно са намалявали по интензивност.

Преживяното от Осв. е имало за него психотравмиращ характер и е било с към средна степен на изразеност, но без тежки клинични проявления, налагащи психиатрични или психологични интервенции.

При актуалното изследване при осв. не се констатират клинично изразени симптоми на тревожност или постравматично стресово разстройство.

Кредитирайки споделеното от осв., следва да се приеме, че вследствие хроничното негативно преживяване породено от условията в килията, която пребивавал и постоянно включената електрическа крушка в стаята, осв. е изпитал силен психичен дискомфорт. Видно е, че той систематично е бил лишаван от пълноценен сън с пусната лампа, в помещението, в което спи.

Осв. няма отклонения в психичния си живот. Психиката му е относително стабилна, но фрустрационния праг при него е снижен. Осв. е податлив на фрустрационни и психотравмени преживявания и реагира с невротична симптоматика. Склонен е към соматизация на психичните си конфликти.

Преживяното от осв. е имало за него психотравмиращ характер и е било с към средна степен на изразеност, но без тежки клинични проявления. Конкретният психичен дискомфорт е отзвучал сравнително бързо, но нервното напрежение при осв. се поддържа от негативните му преживявания, свързани с описваните от него условия, в които пребивава в СЦЗ.

По делото е изслушана съдебно-медицинска експертиза с в.л. д-р Е. Г. (л.443). След проведено експертно изследване на Е. Д. М. вещото лице дава следното заключение по поставените въпроси:

Поставените въпроси са свързани с ефекта на описаните условия в мястото за лишаване от свобода върху психоемоционалното и здравословно състояние на ищеца. По литературни данни стрес се определя като състояние на силно физическо, нервно напрежение, предизвикано от негативни фактори или отрицателно физическо, или емоционално въздействие и усещане. Това най-вече се отнася до високите и дори много високите нива на стрес, които могат да имат негативен ефект върху физиката, емоциите и умствената концентрация. Следователно ако усещането е, че в определена ситуация стресорът е голям, а личните ресурси за адаптация оскъдни, тогава нивата на стреса ще бъдат високи. Нашата нервна система произвежда рефлексни (без наша намеса) отговори на стресора като разширяване на зениците, усилено потене, ускорен сърдечен ритъм, увеличено кръвно налягане и др. Според определението за стрес, поставените въпроси в изброените точки взаимно се покриват и диагностицираната артериална хипертония, регистрирана през целия престой в МЛС е резултат на изброените условия, водещи до промяна в качеството на живот.

Вещото лице не може да определи с какъв интензитет и с каква продължителност действат тези вредни за здравето условия, но няма еволюция в тежестта на АХ. През целия период на проследяване, включващ амбулаторните листове от Медицинския център за лишаване от свобода, както и проведените амбулаторни консултации проведени е кардиолог, не показват данни за еволюция на АХ и влошаване на здравословното състояние, като лечението е без промяна.

Много трудно е да се определи давността на АХ -дали тя е в резултат на престоя в МЛС или е с по-голяма давност - от времето преди това. Основание за това са данни от амбулаторния журнал и медицинския картон/15.6.15 и 23.6.15 без промяна АН 160/100/, като не са описани субективни оплаквания, свързани с нововъзникнала артериална хипертония. Отразените стойности са инцидентни.

Описаните оплаквания в някои от консултациите като главоболие, виене на свят са свързани с емоционален дискомфорт, тъй като при прегледите е регистрирано АН 140/80 и в Медицинската справка изготвена от д-р Т. „се отбелязва че“ . С постъпването си е съобщил за артериална хипертония, която е лекувал е медикаменти нередовно за оказания времеви интервал, той е вземал едни и същи медикаменти за регулиране на артериалното налягане, дозировките за който остават едни и същи. М. никога не се е оплаквал от психотични проблеми. Специалния медицински журнал на прегледите от психиатър, той не е регистриран нито веднъж. Освен АХ е основен рисков фактор за значими сърдечно-съдови събития като: ИБС, включваща стенокардия и различни форми на остра коронарна недостатъчност, мозъчно съдова болест, бъбречни усложнения, които при ищеца не са диагностицирани.

Въз основа на изложеното вещото лице приема, че ищецът Е. М. страда от дългогодишна умерена АХ, с добър контрол на АН и без увреждане на таргетните органи /сърце, мозък/ с давност преди постъпването в МЛС, като нейното проследяване и лечение продължават и до момента.

На въпроси в.л. заяви, че за да се отчете дали от включеното осветление са нанесени вреди, е нужно да се проследи моментното състояние на жизнено важни параметри. Следва да се види как това влияе на сърдечно-съдовата система, на кръвното налягане, трябва да се мери кръвното поне три пъти през денонощието и тогава може да се каже има ли влошаване на здравето. Все пак това е било през 2015 и 2016 г. Ищецът може да си мисли, че от това качва кръвното. Още през тези години лекарите е трябвало да поставят холтер за да изследват налягането. Това е апарат, който следи артериалното налягане в последователност за едно денонощие. Трябвало е да се изследва в момента. Аз не съм видяла часови прегледи в тази часова зона. Т. изследване може да се направи в МВР болница. Там може да се постави холтер, да се направи ЕКГ, може да се направи пълно изследване. При едни пациенти се получава така, че може да живеят с по-ниско налягане, а при други обратно. Клинично се проявява, има ритмична дейност, не може да каже, че има мозъчно-съдова болест. Няма приложени документи по делото, тъй като това става през минал момент.

Съдът ще обсъди експертните заключения при излагане на правните изводи.

По делото бяха изслушани показанията на следните свидетели:

Н. П. Р. Свидетелят заяви, че познава ищеца, с когото са били заедно в Първа група в затвора София. Сподели, че през нощта не се гасят лампите, има дежурно осветление с нажежаема жичка на крушката, която свети в тъмната част на денонощието, а понякога и през деня. Лампата, която денонощно свети, се отразява на ищеца и на свидетеля, за което те са се оплаквали един на друг от недоспиване и изнервеност,

защото нощно време не може да се спи. Не се чувстват добре, понякога се чувстват отпаднали. Често от лампата се е чувало жужене. Допълни, че лампите не могат да се изключват, защото ключът е отвън. Това положение е продължило месеци и години. Ищецът не се е чувствал добре от осветлението. Въпреки че е добре сложен физически и е издръжлив, свидетелят е виждал М. изнервен и изтощен от недоспиване.

Г. В. К.. Свидателят заяви, че познава ищеца, с когото през 2015-2018 г. са били заедно в първа група на СЦЗ. Всеки ден са били заедно. Сподели, че след 22:00 ч на всеки половин час надзирателите минават и гледат камерите. Осветлението свети цяла нощ, не може да се спи нормално, има постоянен стрес. Свидателят се учудва как М. не е ослепял за цялото това време. Ищецът винаги е бил в сънено състояние и постоянно уморен, защото не се е наспивал през нощта. Ищецът прилича на човек, който е недоспал и е с наднормено тегло. От три години се спи на светлина, за да могат надзорниците да гледат. Заяви, че когато човек хронично не си доспива, това води до нервно състояние и става инвалид. Ищецът постоянно се е оплаквал, не е имал енергия, станал е нервен, не може да общува.

С. М. С.. Свидателят заяви, че работи като енергетик в СЦЗ от 15.09.1993 г. В началото на 2000 г. са били подменени лампите в килиите, като има ключ в килията, за да може да се включват и изключват. През нощта в килиите свети лампа, която е за контрол и се включва вечер, за да може надзирателите да наблюдават какво става в килията. Лампата се намира в ниша над вратата с размери около 10/15 см. Няма лъч, който да се насочва към леглата. Контролира се от ключ за всяка килия. Лампата осветява помещението от 18:00 ч вечерта до 07:00 ч сутринта. Лампата е 60W крушка с нажежаема жичка, сега се е преминава на ЛЕД крушки. В спалните помещения няма нощни лампи, има контакт, но през нощта се изключва захранването.

К. Р. Б.. Свидателят сподели, че работи в СЦЗ като надзирател от 2008 г., като от 2016-2017 г. е бил надзирател в I група. Знае, че в килиите има дежурно осветление, което се пуска около 17:30 ч и свети до 07:00 ч сутринта. Същото се пали с ключ при раздаване на вечерята. Заградено е с мрежа, за да не може да се счупи. Дежурното осветление е над вратата от вътрешната страна. Във всяко спално помещение има такова осветление. На тавана има лампи, които се гасят вечер. Пуска се само през нощта, за да осветява спалното помещение, като светлината е насочена навътре. Сподели, че от скоро има заповед на началника на затвора и в някои от килиите не се пали това осветление.

Съдът ще обсъди свидетелските показания при излагане на правните изводи.

В хода на съдебното производство се приобщиха към делото следните **писмени доказателства**, представени от ответника с отговора на исковата молба: цитираните по-горе сведения и справки (л.17-23), с приложени 236 стр. заверена медицинска документация от здравното досие на ищеца; медицинска справка (л.333) с приложени 34 стр. заверена медицинска документация от здравното му досие.

При така установената фактическа обстановка Съдът достигна до следните правни изводи:

Още в самото начало на изложението следва да се подчертае, че настоящото производство е по реда на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, а по реда на ЗОДОВ. В Определение № 40 от 25.11.2021 г., постановено по гр.дело № 19/2021 г. на смесен петчленен състав на ВАС и ВКС по повдигнат спор за подсъдност между СГС и АССГ, с което е определен като компетентен АССГ да разгледа исковата молба от Е. Д. М., с която се съдържа изрични и недвусмислени указания, че искът е предявен като такъв по ЗОДОВ и следва да се разгледа именно по този процесуален ред.

Искът с правно основание чл.1, ал.1 ЗОДОВ е процесуално допустим – предявен е при наличие на правен интерес, от надлежна страна, която твърди настъпване на неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразни бездействия на служителите на ГД "Изпълнение на наказанията" – [населено място], като е предявен срещу юридическото лице ГД "Изпълнение на наказанията", в чиято структура са длъжностните лица, от чийто незаконосъобразни бездействия се претендират вредите, съобразно разпоредбата на чл.205 АПК.

Съгласно чл.203, ал.1 АПК исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Според чл.203, ал.2 АПК за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на ЗОДОВ.

По силата на чл.1 ЗОДОВ държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, като исковете се разглеждат по реда установен в АПК. Следователно, за да възникне право на иск за обезщетение е необходимо да са налице няколко кумулативни предпоставки, а именно: незаконосъобразен акт, действие или бездействие на орган или длъжностно лице на държавата или общината, при или по повод изпълнението на административна дейност; вреда - имуществена или неимуществена; пряка и непосредствена причинна връзка между незаконосъобразния акт, действието или бездействието и настъпилата вреда. Под вреда следва да се разбира отрицателната последица от увреждането, която засяга неблагоприятно защитените от правото имуществени и неимуществени интереси на увредения, а под "пряка и непосредствена" - тази вреда, която следва закономерно от незаконосъобразния акт, действие или бездействие на компетентния административен орган по силата на безусловно необходимата връзка между тях. При липсата на който и да е от елементите на фактическия състав не може да се реализира отговорността по чл.1 ЗОДОВ.

Когато вредите са причинени от незаконосъобразно действие или бездействие, незаконосъобразността на същото се установява от съда, пред който е предявен искът за обезщетението – чл.204, ал.4 АПК.

Съдът намира, че претенцията за присъждане на неимуществени вреди остана недоказана по делото.

По делото не се доказва първата предпоставка за ангажиране отговорността на ГДИН – не се установи незаконосъобразно бездействие на ответника.

С Определение от 11.10.2022 г. (л.254) Съдът указа на ищеца, че в негова доказателствена тежест е да установи онези факти и обстоятелства, от които претендира за него да настъпят благоприятни правни последици, а именно: осъждането на ответника за заплащане на обезщетение в претендирания размер, вследствие на причинени от него вреди от описаните от ищеца незаконосъобразни бездействия на ответника, причинените му вреди от тези бездействия акт, причинно-следствената връзка между бездействията и вредите.

За уважаване на исковата претенция от решаващо значение е въпросът, свързан с тежестта на доказване. Съобразно разпоредбата на чл.154, ал.1 ГПК всяка страна е длъжна да установи фактите, на които основава своите искания или възражения. В случая ищецът е този, който следва да докаже, чрез провеждане на пълно и пряко доказване със съответните процесуални способности, незаконосъобразността на увреждащото го бездействие, претърпените неимуществени вреди от бездействието на служителите на ответника, както и причинната връзка между тях.

Доказателствената тежест не означава задължение за представяне на доказателства. Принципите на обективната истина и служебното начало в процеса налагат Съдът да основе констатациите си за всеки факт върху наличните доказателства, без значение дали те са представени от страната, чиято е доказателствената тежест относно този факт, от противната страна по спора, или са издирени служебно от Съда. При това положение въпросът за

доказателствената тежест се свежда до последиците от недоказването. Доказателствената тежест се състои в правото и задължението на Съда да обяви за ненастъпила тази правна последица, чийто юридически факт не е доказан. Съдът следва да се произнесе по спорния предмет, наведен с иска, като го уважи изцяло или отчасти или отхвърли предявения иск, независимо дали в съдебното производство страните са ангажирали доказателства. Изпълнението на това задължение от страна на Съда означава при отсъствие на доказване, да се приеме, че недоказаното не е осъществено. А щом не е осъществен юридическият факт, не могат да настъпят и последиците, които материалноправната норма свързва с неговото проявление.

С разписаната в закона тежест на доказване, указана на ищеца с определението от 11.10.2022 г., последният не се прави.

Разпоредбата на чл.43 ал.4 ЗИНЗС предвижда степента на изкуственото осветление да се определя с правилника за прилагане на закона. От своя страна Правилникът за прилагане на закона също не съдържа изрични норми относно осветлението на затворническите килии, а в чл.20, ал.2 посочва, че степента на изкуствено осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. Относно количеството дневна светлина и степента на изкуствено осветление ЗИНЗС и ППЗИНЗС не съдържат специални норми, а препращат към изискванията на стандартите за обществени сгради.

В приложимата Наредба № 49 за изкуственото осветление на сградите, в раздел IV „Норми за осветление на обществени и жилищни сгради” липсват изрични изисквания за спални помещения в килия в затвор, затова този тип помещения съгласно чл.36 от наредбата могат да бъдат определени като помещения в обществени сгради от III група – помещения, в които се осъществява обзор на оръжията, т.е. в помещението трябва да се създаде възможност за свободно ориентиране. Съгласно чл.4 от същата наредба изкуственото осветление е два вида: работно и аварийно - за продължаване на работата и за евакуация на хора. Аварийно осветление за продължаване на работата се осигурява в случаите, когато внезапното изключване на работното осветление (при повреда) и свързаното с него нарушение на нормалното обслужване на машините и съоръженията води до описани в чл.6 и чл.7 от наредбата неблагоприятни последици, като според чл.8, ал.1 от същата, за аварийно осветление се използват лампи с нажежаема спирала. Този факт се установи от разпита на св.С. и следва да се приеме, че нощната осветеност в помещенията, в които ищецът е бил настанен за исковия период, отговаря на нормативните изисквания.

Съдът съобрази и приложимите разпоредби на чл.312, т.5, т.6 и т.7 ППЗИНЗС. Същите задължават надзирателите, независимо от поста, на който носят службата, да: наблюдават движението и поведението на лишените от свобода и задържаните под стража; вземат незабавно необходимите мерки при опасни или съмнителни действия на лишените от свобода и задържаните под стража или на други лица и да докладват на дежурния главен надзирател и на дежурния по арест; вземат мерки за предотвратяване на бягства, кражби, хазартни игри, покупко-продажби, саморазправа, хулиганства, употреба на спиртни напитки, пушене на забранени места и други нарушения и престъпления от лишените от свобода и задържаните под стража. Очевидно е, че в тъмната част на денонощието изпълнението на тези задължения може да се осъществи само при наличие на дежурно (аварийно) осветление в спалните помещения, за да може надзорно-охранителният състав да има видимост какво е положението в съответното спално помещение.

Наложителността от включване на дежурно (аварийно) осветление от дежурния надзирател е мотивирана от съображения за сигурност и осигуряване на възможност да се наблюдава лишеният от свобода за предотвратяване на самоувреждания или посегателства върху служителите. Това се налага и от изискванията на режима, при който е бил настанен ищецът през исковия период, а именно в постоянно заключено помещение при засилен надзор и охрана и затова изключва възможността осветлението да се регулира от самия лишен от

свобода. Изключването би довело до пълна тъмнина, което не позволява да бъде осъществявано дължимото наблюдение над лишените от свобода.

След като служебните задължения на надзирателя включват извършването на периодични наблюдения на лишените от свобода в килиите през шпионките на вратите, с цел предотвратяване на самоубийства, наранявания и др., както и да следи за осветлението в килиите през цялата нощ, си налага извод, осветлението през нощта е необходимо от съображения за сигурност и включването му не представлява незаконосъобразно действие. Законът не изключва поставянето на такова осветление в килиите, с оглед проверката на състоянието на настанените там лица. Това е така, защото именно мотивиран от съображения за сигурност, ответникът е регулирал осветеността в спалните помещения на затвора.

Не е спорно, че всеки човек има различна търпимост на светлина и шум, но следва да има баланс между правата на задържаните лица по чл.3, ал.1 ЗИНЗС от една страна, и осигуряване на възможност за изпълнение на служебните задължения от надзирателите, от друга страна.

На следващо място и пак в светлината на изяснената по-горе тежест на доказване Съдът намира, че ищецът не установи какво е било реалното количество светлина, предоставяна от изкуствен източник в конкретната килия през тъмната част на денонощието, респ. дали осветеността е надхвърляла приемливите граници, над които става дразнеща. Не установи и светлината да е била насочена срещу него във времето, отредено за сън. Със сигурност следва да се приеме, че лампата с нажежаема жичка се е намирала в ниша над вратата с размери около 10/15 см. От свидетелските показания се установи и че няма наличие на лъч, който да се насочва към леглата. Осветлението може да бъде равномерно - когато светлинният поток се разпределя равномерно върху цялата повърхност без да се набляга на конкретни обекти, и локализирано - когато се акцентира върху част от обзавеждането. След като се изясни, че е била наличие разсеяна, а не локализирана (насочена) светлина, не може да се приеме за доказан доводът на ищеца, че е бил изтезаван според практиката на тайните служби. Не се установи с включването на дежурното осветление да са били преследвани паралелни цели освен законоустановените по опазване живота и здравето на лишените от свобода. В тази връзка следва да се има предвид, че производствата по ЗОДОВ за обезщетяване на претърпени вреди не е средство за неоснователно забогатяване.

Липсата на доказано незаконосъобразно бездействие на ответника прави безпредметно изследването на настъпили неимуществени вреди или напротив, както и обсъждането на причинно-следствена им връзка с твърдяното бездействие.

Само за пълнота на изложението Съдът ще отбележи, че по оплакването, че като е бил принуден да спи на светната лампа - дежурно осветление, ищецът е бил изтезаван и му е било нарушено физическото и психическото здраве, тези твърдения не се доказаха. За разлика от производствата по ЗИНЗС, където по отношение на неимуществените вреди законодателят с разпоредбата на чл.284, ал.5 е въвел оборима презумпция, че се считат за настъпили; в настоящото производство (по ЗОДОВ) важат общите правила на доказването по чл.154 ГПК, изяснени по-горе.

Ищецът не се справи с тежестта на доказване, като по делото не установи да страда от общо заболяване, което да е отключено от прекомерна осветеност на спалното помещение през нощта. В този ред на мисли изслушаните експертизи не доказват тезата от исковата молба. Вещото лице по СМЕ даде заключение, че артериалната хипертония на ищеца датира от преди постъпването му в затвора, като не може да определи с какъв интензитет и с каква продължителност действат тези вредни за здравето условия, но няма еволюция в тежестта на страданието. През целия период на проследяване, включващ амбулаторните листове от Медицинския център на затвора, както и проведените амбулаторни консултации е кардиолог, не показват данни за еволюция на хипертонията и влошаване на здравословното състояние, като лечението е без промяна. Не са описани субективни оплаквания, свързани с нововъзникнала артериална хипертония. В.л. заяви, че за да се отчете дали от включеното осветление са нанесени вреди, е нужно да се проследи моментното състояние на жизнено

важни параметри - как това влияе на сърдечно-съдовата система, на кръвното налягане, трябва да се мери кръвното поне три пъти през денонощието и тогава може да се каже има ли влошаване на здравето. Съдът отчита, че данни за такова влошаване не са ангажирани по делото. Вещото лице не установява наличие на мозъчно-съдова болест.

Според СПЕ у осв. се наблюдават реакции на неудовлетвореност, гняв и унижение. По повод на това установяване обаче експертът посочва, че същото е направено вследствие на описаните от самото лице преживявания. Ищецът не представя клинични описания на разстройство на психиката, които да удовлетворят диагностичните критерии на каквото и да е психично разстройство.

По оплакванията на ищеца, че поведението на ответника противоречи на нормите на европейското и международното право Съдът намира следното: За е налице нарушение на прокламираното в чл.3 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи основно право, следва да се съобразят Решение от 02.02.2006 г. по делото Й. срещу България, Решение от 27.01.2015 г. по делото Н. срещу България и др. В тези решения се съдържат критерии от значение за преценката дали условията за изтърпяване на един ограничен режим могат да достигнат до третиране и нарушение на чл.3 ЕКПЧОС. В решенията на ЕСПЧ е посочено, че вече постановените решения се отнасят до нарушения на чл.3 ЕКПЧОС, касаещи повтарящи се въпроси за липсата на достатъчно пространство, достъп до естествена светлина и въздух, ниска хигиена, липса на дискретност и нарушаване на личното достойнство при използване на тоалетната. ЕСПЧ е приел, че нарушенията не са в следствия от изолирани случаи, а произтичат от повсеместен проблем, в резултат на лошото функциониране на българската пенитенциарна система и недостатъчните гаранции срещу нечовешкото и унижително отношение. По смисъла на чл.3 ЕКПЧОС „безчовечно или унижаващо отношение“ предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Съгласно мотивите на посочените решения на ЕСПЧ мерките за лишаване от свобода могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишения от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката не го подлага на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането и че като се имат в предвид практическите нужди на лишаването от свобода, здравето и доброто му състояние са адекватно осигурени.

За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на лицето. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принизява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл.3.

За да попадне задържането под чл.3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен. При оценка на условията на задържане по чл.3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното

въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл.3 от Конвенцията.

Съдът в Страсбург е отбелязал в осъдителните си решения срещу България санитарен проблем в поправителните заведения поради наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители, като е посочил, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.

Съдът следва да съобрази стандартите, заложи в Европейските правила за затворите. Макар да представляват само препоръки на Комитета на министрите към държавите-членки на Съвета на Европа по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, същите са отправна точка за преценката дали е налице нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според т.18.1 от Правилата битовите условия на затворниците, и особено условията за спане, трябва да са съобразени със зачитането на човешкото им достойнство, трябва да осигуряват, доколкото е възможно лично пространство, и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания, като се обръща необходимото внимание на климатичните условия, в частност площ, кубатура на помещението, осветление, отопление и вентилация. Установено е задължение за затворническите власти да предоставят необходимите за това средства, включително тоалетни принадлежности и обичайни почистващи пособия и материали, респ. задължение за затворниците да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени. Съгласно т.102.2 от Европейските правила за затворите лишаването от свобода чрез настаняване в затвор представлява наказание само по себе си и следователно режимът на осъдените затворници не бива да утежнява страданието, което е резултат от самото пребиваване в затвора.

Претендираните от ищеца болки и страдания при самото настаняване в място за лишаване от свобода е нормално да се наблюдава стрес и тревожност, които обаче в конкретния случай не са в по-висока степен от обичайните за сходни ситуации. Същите и според в.л. по СМЕ е резултат на изброените условия, водещи до промяна в качеството на живот.

От приложените по делото писмени доказателства не се установи ищецът да е подал молба до администрацията на ответника за посещение на психолог, нито пък има регистрирани подобни оплаквания, които да са представени на Съда с оглед доказване на твърдените емоционални преживявания, породени от увреждащите според ищеца бездействия на ответника. В заключението на СПЕ е посочено, че не се наблюдават психопатологични находки.

В рекапитулация Съдът намира, че не е налице незаконосъобразно бездействие на затворническата администрация. Твърдяните от ищеца физически и психически страдания не надхвърлят пределите на неизбежното страдание, свързано с ограниченията, които следва да търпи при изпълнение на наказанието, на което е осъден - поставяне в постоянно заключено помещение в зоната за повишена сигурност на затвора, което изисква да се осигури осветеност, позволяваща осъществяването на засилен надзор и охрана от затворническата администрация.

При това положение не са налице предпоставките от фактическия състав на чл.1, ал.1 ЗОДОВ за ангажиране отговорността на ответника – незаконно бездействие на затворническата администрация, претърпени неимуществени вреди и причинна връзка между тях.

При този изход на делото и направеното своевременно искане за присъждане на разноски от ответната страна /л.13-14/, ищецът следва да бъде осъден да заплати на ответника юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лв., който размер е съобразен с разпоредбата

на чл.78, ал.8 ГПК във вр.с чл.37, ал.1 от Закона за правната помощ и чл.24 от Наредбата за заплащането на правната помощ. Според чл.10, ал.2 ЗОДОВ ако искът бъде отхвърлен изцяло, съдът осъжда ищеца да заплати разносните по производството. Същите възлизат на 1 164,78 лв. (615,78 лв. за СПЕ и 549 за СМЕ) и следва да се възложат в тежест на ищеца.

Така мотивиран, Административен съд-София град,

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ иска на Е. Д. М., ЕГН: [ЕГН], срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" в Министерството на правосъдието, за присъждане на обезщетение в размер на 50 000 лв., за причинени на ищеца неимуществени щети за периода от 13.06.2015 г. до 10.01.2018 г. чрез изтезание, поставяне в нечовешки и унижителни условия за живот в застрашена среда, нарушение на правото на ЕС - неизпълнение от ответника на задълженията по чл.1, 3, 14, 17, 18, 53 от ЕКЗПЧОС, чл.1, 4, 20, 21, 53 и 54 от Хартата на ЕС, чл. 2, 3, 4, 5, 6, 9 от ДЕС, чл.18, 20, 67, 82, § 2, т.Б от ДФЕС, чрез изтезание в резултат от включено през нощта осветление, от което не е могъл да спи, развил е хипертония и е получавал паник атаки.

ОСЪЖДА Е. Д. М., ЕГН: [ЕГН], да заплати на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" при Министерство на правосъдието, юрисконсултско възнаграждение в размер на 100 лв. /сто лева/.

ОСЪЖДА Е. Д. М., ЕГН: [ЕГН], да заплати по сметката за депозити на вещи лица на Административен съд-София град разноски по делото в размер на 1 164,78 лв. /хиляда сто шестдесет и четири лева и 78 ст./.

Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба или протест пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: